

FEMİNİST HUKUK AÇISINDAN MACKINNON'UN ÜN FEMİNİZM, CİNSELLİĞE VE ÜREMEYE BAKIŞI

PROF. DR. NÜKET ÖRNEKER BÜKEN
Hacettepe Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Deontoloji, Etik ve Tıbbi AD
buken@hacettepe.edu.tr

Mackinnon, Liberal ve Marksist feminizmi, feminizm olarak kabul etmez, sadece Radikal feminizm, cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürü ve baskıyı ortadan kaldırmayı hedeflediğinden, **Onun için gerçek feminizm radikal feminizmdir.** Ona göre Liberal feminizm cinsiyet körtüdür, her ne kadar eşitlikçi bir söyleme sahip olsa da, aslında ataerkl bir ideolojüdür, zira liberal ideoloji toplumsal yapıyı mümkün olduğunca az müdahale etme anlayışındadır. Bu ideoloji bireyselliğe dayanmaktadır. Feminizm ise aksine kolektivisttir ve hiyerarşik yapılanmanın kendisini ortadan kaldırmayı hedeflediğinden liberalizmin ötesinde bir harekettir.

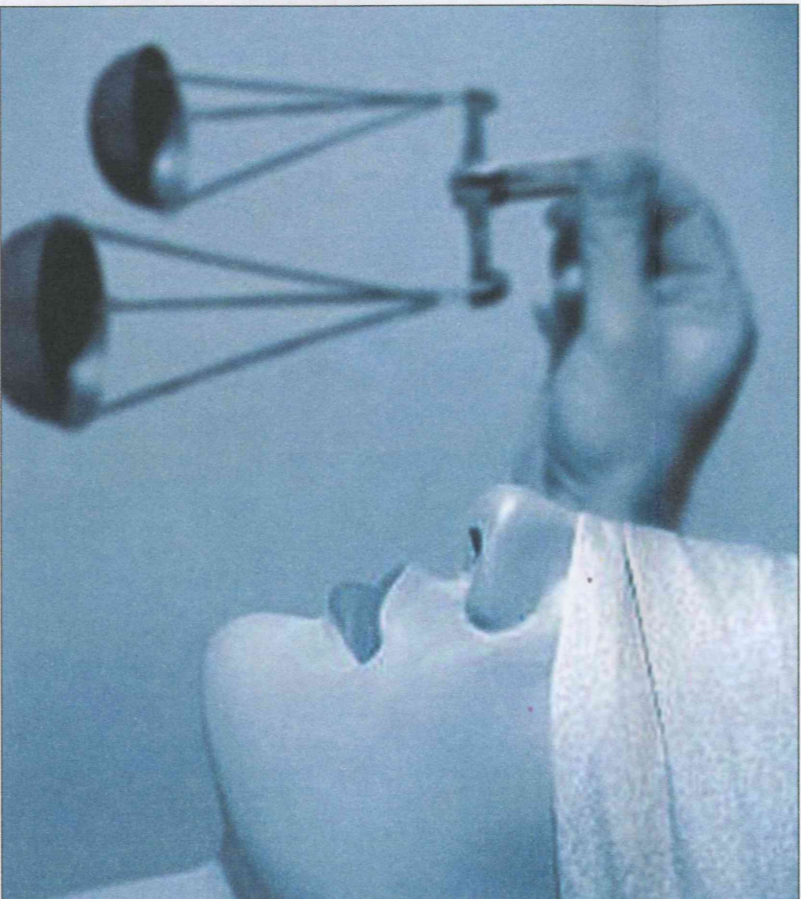
Mackinnon'a göre Marksizm ve feminizmin toplumdaki eşit olmayan güç ilişkilerinden yola çıkılarak oluşturulmuş iki farklı ideolojidir. Marksizm sınıflar arasındaki, feminizm kadınlar ve erkekler arasındaki güç eşitsizliği ile ilgilidir. Ancak kadınlar ile erkekler arasındaki güç eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik feminist talepler Marksizmin içine sığdıramazlar. Feminizmin bağlı başına kendine özgü bir kuramının olması gerekir.

Mackinnon'a göre toplumsal ilişkiler kadınlar ve erkekler arasındaki cinsiyet ayrımına dayalıdır, bu nedenle kadın-erkek arasındaki cinsel eşitsizliğe odaklanmalıdır. Kadınların problemlerinin kaynağında aslında üretim değili, türeme bulunmaktadır. Cinsel ilişkiler ona göre en geniş anlamda biyolojik veya cinsel farklılıklar yoluyla değil, erkek hakimiyeti ve kadın tabiliği ile açıklanır. Doğamızdan getirdiğimiz cinsel dürtülerimizle de ilgili olan cinselliği yaşama biçimimiz doğal olmayıp, toplumsal ilişkiler sonucu belirlenmektedir. Yalnızca doğamızdan gelen kendi başına biyolojik ve fiziksel bir olgu gibi görünen cinsel ilişkinin insan yaşamı karşak, aslında cinsel ilişkinin insan yaşamı, insan ilişkilerinin geniş ortamında zannettiğimizden daha köklü bir yere oturduğunu görürüz. **Ona göre cinsellik yalnızca cinsel tatminin veya üreme amaçlı cinsel ilişkisi tanımlamaz, aynı zamanda kadınlar ile erkekler arasında erkeğin hakim, kadının tabi olduğu bir biçimde kalıplaşmış ve neredeyse toplumsal ilişkilerimizin çoğunluğunda hiyerarşik şekilde yaşanılan, erkek egemen cinsiyetçiyapının hem çekirdeği hem de dinamiğidir.** Cinselliğin normları erl olduğu için cinsellik de toplumsal ilişkilere dayalı, erl iktidarı oluşturan ve erl iktidar tarafından oluşturulan bir kavramdır. Kadınlar ve erkekler arasındaki cinsel farklılıkların toplumsal yaşamın kurulumunda yol açtığı rol farklılaşması beraberinde toplumsal cinsiyeti meydana getirir. Erkekler güce sahip oldukları için toplumsal yapıyı kendi istedikleri biçimde oluşturmakta, cinsel tahakkim, cinsel taciz, tecavüz, pornografi, aile içi şiddet olgularını bu güç eşitsizliğine bağlı olarak ortaya çıkarmaktadır.

Kadınlar biyolojik üretim kapasiteleri-ne ve buna dayalı cinsiyetçi iş bölümündeki geleneksel rollerine göre tanımlandı-

ğında, kadınların erkeklerle olan tabiliğinin kaynağında biyolojik cinsiyetleri yerine aslında toplumsal cinsiyetin olduğu ve doğanın yerini toplumun aldığı gerçeği göz ardı edilebilmektedir. Yani biyolojik bedenlerimiz toplumdaki eşitsiz ve hiyerarşik iktidar dağılımına göre toplumsal anlamlar yüklenmektedir. Toplumsal cinsiyetimiz kaçınılmaz bir kader değildir. Toplumsal ilişkiler ağı içinde, toplumsal iktidarın eşitsiz dağılım sürecinde toplum tarafından oluşturulduğundan değişebilir.

Erkek bakiş açısına göre kadınlar ve erkekler arasında toplum tarafından oluşturulmuş farklılıklar, kadın ve erkek cinsel organlarındaki ve üreme fonksiyonlarındaki biyolojik farklılıklar kadar doğaldır. Kadınların toplumsal cinsiyeti biyolojik cinsiyeti kadar doğal ve değışmez bir şekilde algılandığı için, hukuk da kadınlara toplumsal cinsiyetlerine göre muamele etmemektedir. Böylece kadınlar ile erkeklerin son derece farklı sosyal konumları ve farklı

mnameleyle tabi tutulmaları doğal kabul edilerek, hayatın her alanında olduğu gibi hukukta da kadınlar erkeklerle tabi kılınır. Mackinnon'a göre ne liberal kuramçular ne de Marksist kuramcılar, kadınların devlet ile dolayısıyla da hukuk ile ilişkilerini doğru değerlendirememişlerdir. "Kadın bakiş açısıyla devlet nedir? Nasıl olmalıdır? Devletin toplumsal hiyerarşi içindeki rolü nedir? Devletteki bu hiyerarşik yapılanmayı sone erdirebilir miyiz?" gibi soruların cevapları henüz verilmemiştir.

Günlüğümüzde artık kadınlar ile erkekler arasında bariz bir şekilde cinsiyet ayrımına dayanan pek fazla kanuni düzenleme kalmamıştır. Cinsiyet ayrımına dayalı normların azalması hukukun feminist analizini yine de kolaylaştırmamaktadır, kanun önünde eşitlik ilkesi bile aslında erkek egemenliğine dayalı bir eşitlik anlayışdır Mackinnon'a göre. Hiçbir terah yapılmadan herkese eşit muamele edilmesine kadın bakiş açısıyla yaklaşıldığında,

eşit durumda olmayanı devamlı olarak mevcut hukuk ve devlet düzeninin eşitlik esasına dayandığını söylemesi, eşitsizliğin götülnesini güdüştürür. İktidar ancak kendine ait bir bölümü maskelemeyi becerebildiği oranda hoş görülmekte ve kendini ne kadar iyi saklayabilirse de varlığını sürdürmede o kadar başarılı olmaktadır.

Kanun koymada geleneksel biçimde eşitlikçi yaklaşımla, kadınların dezavantajlarını ortadan kaldırmayacaktır, çünkü hukuk görünüşte cinsiyetsiz ve tarafsız formüle edildiği halde, hukuk düzeninde kadınların yaşam deneyimleri hemen hemen hiç hesaba katılmamakta ve yalnızca erkeklerin deneyimlerine göre hukuk biçimlenmektedir. Cinsiyetler arası hiyerarşik yapılanmaya dayanan toplumsal yapıda soyut eşitlik standartları ve prensiplerine yer verilmesi, devletin ve kanunların tarafsızlığını ilan edilmesi, aslında kadınlar üzerindeki erkek egemenliğinin hukuk yoluyla rasyonelleşmesine neden olmak-

tadır. Kanunların cinsiyet körtü olması,

yalnızca kanunların kadınlar ile erkekler arasında biçimsel eşitlik esasına dayanmasından ibaret değildir. Kanunların cinsiyet körlüğü bazen kadınları açıkça erkeklerle tabi kılan güç, ilişkilere yönelik olarak hiç düzenleme yapmayıp, gözmezdən gelmesiyle de olabilmektedir. Eşitlik kavramının soyut ve biçimsel algılanmasından vazgeçilip, kadınların kendi somut deneyimleri ışığında içerikli bir şekilde yeniden tanımlanmalıdır. Bunun için de ilk önce kadınların gerçek hayatta erkeklerle eşit güce sahip olmadığını gerçeğinin göz önüne alınması, daha sonra da cinsiyet eşitsizliğinin doğal ya da biyolojik kaynaklı değil, politik ve toplumsal güç eşitsizliğinden kaynaklandığını kabul edilmesi gerekmektedir. Mackinnon'un istediği sosyal eşitlik değil, cinsel eşitliktir, toplumdaki gücün eşit dağılımıdır.

Mackinnon'a göre aile kurumu, ataerkl düzeni koruyan, cinsiyet ayrımına

dayalı toplumsal işlevleri öğreten, cinsiyet eşitsizliğine dayalı toplumun kilit kurumudur. Aile içinde yaşanan cinsellik ve doğum meselesi erkek bakiş açısından hareketle bireysel özgürlükler kapsamında değerlendirilirken Mackinnon'a göre bu cinsel şiddettir. Aile özel alana ait bir yer olup mahremiyet kapsamında değerlendirildiği için, aile içindeki kadınlarla erkekler arasındaki eşitsiz iktidar ilişkisine dayanan hiyerarşik yapılanma ve kadınların yaşadığı sistematik erkek şiddeti görülmemektedir. Özel alanda kadınlar ile erkekler arasında yaşanan cinsellik ve doğumla ilgili problemler mahrem olarak kabul edilince görünmez olmaktadır. Cinsel ilişkinin koşullarını denetleyemeyenin en ciddi sonuçlarından birisi de, kadının kendi gebeliğini denetleyememesidir. Çocuk sahibi olmanın koşullarını belirleyemeyen kadın, çocuk bakımından primer sorumlu kişi görülmektedir.

Mackinnon'a göre kadınlarla erkekler arasındaki gerçek eşitliği aile kurumunda sağlamak için, hukukun her iki cinsiyete tarafsız davranması yeterli olmamaktadır. Gerçek eşitliğin sağlanabilmesi için, toplumsal güce sahip olmayan kadınlara toplumsal güce sahip erkeklerle güc eşitsizliğini ortadan kaldırmaya yönelik olarak, kadınların kurumsal destek verecek şekilde kanunları düzenlemeler yapılmalıdır.

Kadınların erkeklerle tabi olmaları, gebelik ve doğum konusunda yeterince söz sahibi olmamalarıyla bağlantılıdır. Kendi arzusu doğrultusunda olmayan ve yeterince korunma imkânına sahip olmadığı cinsel ilişkinin, istenmeyen gebelikle sonuçlanması, kendi arzusu dışında kadınların gebel kalmaya zorlanmak, alidedeki cinsel tahakkümün bariz bir örneğidir. Kürtaj kadınların kendi bedenleriyle ilgili haklarının bir sonucudur. Bu nedenle devletin sadece kürtaja izin veren kanunları düzenlemeler yapmakla yetinmesi yeterli değildir, kadınların sağlıklı koşullarda kürtaj olabilmeleri için gerekli kanunsal desteğinin de verilmesi gerekmektedir. İstenmediği bir gebeliğe son vermek isteyen kadına en iyi koşullarda kürtaj olabilmesi için her türlü teknolojik, ekonomik ve tıbbi desteği verecek şekilde kanunları düzenlemeler yapıldığında hukuk yoluyla kadınlarla erkeklerin cinsel eşitsizliğini gidermeye yönelik bir adım atılmış olur.

Kadın özerk bir varlık olarak değil, aile içindeki konumuna göre değerlendirildiğinde, doğumun kadınlara etkisi göz önüne alınmaz. Çok çocuklu olmanın kadınların hayatlarını nasıl etkilediğine bakılmadan, aile planlamasından vazgeçilip, çok çocukluk teşvik edildiğinde hele bu hükümet eliyle yapılyorsa orada kuşkusuz söylenecek çok şey vardır. Burada devlet ailelerin ev içi kararlarına müdahale etmekte, kadının bedeni üzerinden politika üretmektedir.

CEDAW'nın 5 maddesi çocuk sayısına ve çocukların ne zaman dünyaya geleceğine serbestçe ve sorumlulukla karar vermede ve bu hakları kullanabilmeleri için bilgi, eğitim ve diğer araçlardan yararlanmada eşit hakları tanımlar. Bu konuda yapılacak her türlü yasal düzenlemenin CEDAW'a uygun olması, olmadığı durumda CEDAW'ın geçerli olacağı. Anayasamızın 90. Maddesinde belirtilmiştir.